

TALÁLKOZÁSAIM ADY ENDRÉVEL

G A L L A S Z L O

Seyfert Ottó tanár úr sohasem tudta megbocsátani nekünk, hogy nem vagyunk gimnazisták.

Alacsony, fekete, nagyon-nagyon sovány emberke volt Seyfert Ottó tanár úr. Kopott, kifényesedett sötétkék ruhában járt és a szeme mindig tűzben égett. Akkor, sokáig, azt hittük, hogy az irodalom szeretete ég a szemében, pedig csak tudóvész volt. Azt is csak jóval később értettük meg, hogy ő nem miránk haragszik azért, mert csak reáliskolába járunk, ábrázoló geometriát tanulunk, és a latin meg a görög irodalmak helyett a francia meg a német nyelvekkel bajlódunk. Seyfert Ottó tanár úr önmagának nem tudta megbocsátani, hogy nem gimnáziumban tanítja a görög és latin irodalom nagy klasszikusait. Azt szégyellte, nagyon szégyellte, hogy reáliskolai tanár.

Az osztályban csak ketten voltunk, akiknek megbocsátott. A szorgalmas, tehetséges Kovács Andor volt az egyik. Tőle Bécsben búcsúztam el, 1920-ban, azóta sem láttam. Ő volt az önképzőkör irodalmi bizottságának elnöke, én meg az önképzőköré, az egészé. Összejártunk iskolán kívül is, együtt olvastunk a 'tananyag' íróit-költőit, és azokat is, akik kívül maradtak a tananyagon.

Ady Endre nem volt tananyag.

Azt hiszem Sinkó Ervin mesélte (vagy írta), hogy azért maradt az érettségien innen, mert Adyról akart beszélni. Nálunk is tilos volt Ady, őt nagyon nem szerette Seyfert tanár úr. A fülemben van a hangja:

— Fekete zongora, édes gyermekeim — szokta volt mondogatni —, mi az, hogy fekete zongora? Miféle vers az, hogy a fejem zúgása, szemem könnye, tornázó vágyaim tora a fekete zongora?

Vékony, ideges nevetése volt Seyfert tanár úrnak:

— A zongorának három lába van... Ennek a versnek egyetlenegy verslába sincs...

Es nevetett, nevetett. A fiúk is nevettek. Talán én is.

Nem tudnám megmondani, hogyan jutott Ady Endre a fülünkbe és mindenekelőtt a szívünkbe. Akkor már sok, nagyon sok Ady-verset tudtunk Kovács Andorral, és mert akkoriban — az első világháború harmadik évében — gomba módra szaporodtak a kicsinyke, szinte házi irodalmi körök, úton-útfélen Az ős Kajánt, A grófi szerűnt, de különösen a Proletár fiú versét és az Álmodik a nyomort szavalgattuk. Az utóbbiakat talán azért, alighanem azért, mert éhesek voltunk magunk is, és mert a közeli Liliom utca egyik híres vendéglőjében sohasem állt a dús asztalán a dús (háborús) náboboknak ürítetlenül a bora.

Láttam Ady Endrét.

Egy este, talán moziból készülődtünk hazafelé, és most már nem tudom, hogy melyikünk vette észre a nagy tükörablakon keresztül...

Ady Endrét láttuk meg a hajdani Balaton kávéház egyik asztala mellett.

Tilos volt a kávéház nekünk, de csak egy pillanatra néztünk össze Andorral és már benyitottunk. A hadi-kávéra volt elég pénzünk, hiszen diákjaink is voltak már akkor, kerestünk valamennyit. Belopakodtunk életünk első kávéházába, és jó messzire Ady asztalától, félénken és izgatottan leültünk, kávét rendeltünk, és bámultuk a költőt, akinek arcát — képeslapokból és karikatúrákból — jól ismertük.

Ady ivott, és természetesen nem látott bennünket.

Mi csak néztük, mi csak bámultuk, órákon át egy szót sem szóltunk. De bennünk — bennem legalábbis — zsongtak, búgtak az Ady-sorok. Igen, akkor már élt az ifjú szívekben, egyre hatalmasabban élt; az új időknék új dalai már ostromolták az iskolák falait is.

Hajnaltájt indultunk hazafelé. Azt hiszem, a pincérek szólítottak fel távozásra. Záróra volt, de Ady még nem mozdult.

Lefelé a Rákóczi úton, aztán meg a körutakon szó nélkül baktattunk Andorral a messzi Ferencváros felé. Tele volt a szívünk csordulásig.

Othton édesanyám nem nagyon örült ennek az éjszakának.

Azt szerettem volna megírni, hogyan lett Adyból Ady Endre. A tiltott, a kinevetett költőből — mindenki költője. Később lesz még, hogy egy-egy Ady-estén megostromolják a Zeneakadémiát, a szakszervezetek kultúrtermeit. De már akkor, a háború vége felé, már Ady Endre volt. Seyfert tanár úr nem tanította még, de már nem is gúnyolta. Recsegett-ropogott a régi úri Magyarország düledező épülete. Lángok csaptak fel a grófi szérűkön.

És eljött az Október.

Ady beteg volt már akkor, nagyon beteg. Még megírta Üdvözlését a győzőnek, még elmondta, hogy baljóslatú, bús nép a magyar Forradalomban élt s ránk hozták Gyógyítóinak a Háborút, a Rémet Sírjukban is megátkozott gazok...

Ezt a versét nem szavazták. Ezt a versét sirták a két forradalom között. Ő már nem látta, ő már nem hallotta.

Még egyszer találkoztunk Ady Endrével.

A Nemzeti Múzeum előcsarnokából temették. Ott volt, nem túlzás, egész Magyarország. A Múzeum körút feketéllett a gyászolók beláthatatlan tömegétől. Mi, Andorral, a Múzeum előtt furakodtunk, és valamiképpen, máig sem értem, hogyan sikerült, Kunfi Zsigmond, az akkori kultuszminister háta mögött bejutottunk az előcsarnokba. Talán azt hitték az örök, hogy a miniszterhez tartozunk, talán, hogy a gyermekei vagyunk.

Egy hatalmas palma mögé álltunk... és a búcsúztatókra nem emlékszem, mert sirtunk. Zokogott ott mindenki. A mindig háborúellenes Ady az elveszített háború volt már akkor, a bizonytalan jelen, a homályos jövő. A prófétából — próféta lett.

Frázisnak tűnik talán, de az élő Adyval még sokszor találkoztam ezután is. A bécsi, a római emigrációban Ady-versekkel élesztgettük fogyó hiteinket. Ady-délutánokat rendeztünk a szabadkai Munkásotthonban, és az elvtársak-barátok lakásain éjszakákon át olvastunk, szavalgattuk verseit. Azt hittem, biztos voltam benne, hogy Ady Endre sohasem hal meg.

Most, halálának ötvenedik évfordulóján inkább csak abban bízom, hogy feltámad még.

Hiszem, nagyon hiszem, hogy még találkozni fogunk Vele.